COMPTE AMB EL CATALÀ!

COMPTE AMB EL CATALÀ!

"Hi ha zones de la catalana ciutat de Girona, per exemple, on el coneixement estadístic de la llengua es diu que és general, però on l'ús, habitual i diari, és mínim"

JORDI VILAMITJANA I PUJOL

És greu que en tot el procés que Catalunya està seguint camí del referèndum i de la independència, la llengua catalana no ocupi un lloc preferent. No em refereixo només a l'ús, sinó sobretot a la cura i a la protecció que ha de tenir; al lloc central que ha d'ocupar en la reivindicació i construcció del país.

S'ha volgut assenyalar únicament en agents exteriors el màxim perill per a la llengua (la Lomce, l'actitud i els decrets del Sr. Wert, els mitjans de comunicació, el menyspreu de polítics i responsables espanyols...) i s'ha parat poca atenció a l'estat de descurança i semiabandonament actual per part de molts dels seus parlants.
Algú pot pensar que aquestes línies peguen de pessimisme, que les estadístiques oficials diuen que els catalans i catalanes cada vegada entenen més el català. En temes de llengua és millor no deixar-se enganyar. Recordem que mentre tot el país celebrava la recuperació lingüística, el Manifest dels Marges (1979), que pronosticava una mala fi pel català si no tenia un Estat real i propi al darrere, encertava de ple en el diagnòstic, però ningú no en va fer cas fins molts anys després. La Meditació Ignasiana sobre la Normalització Lingüística de Modest Prats, de 1989, reblava el clau sobre el mateix problema, assenyalant la reculada del català en democràcia.
La delicada situació per la qual passa el català avui és pot argumentar perfectament. En primer lloc, cal dir que el coneixement d'una llengua no en fa l'ús, i que hi ha zones de la mateixa i catalana ciutat de Girona, per exemple, on el coneixement estadístic de la llengua es diu que és general, però on l'ús, habitual i diari, és mínim. I encara, es pot assegurar que en tota la ciutat l'ús és descurat i en absolut ple i ric. Hi ha alguns signes d'alarma que fa anys que s'accentuen: 1) La majoria de la gent no pot llegir, posem per cas, Ruyra (el príncep de la prosa catalana) o Espriu (o tants d'altres), perquè no els entén; 2) Una bona part del tresor de la llengua rau en la fraseologia (frases fetes, locucions, modismes, règims verbals...) que progressivament els catalans i catalanes anem perdent; 3) Sense l'hàbit de la lectura (no només llibres; sinó bàsicament premsa) i la presència de prestatgeries de llibres a les cases, no hi ha normalització que hi valgui; 4) A les sales de cinema, als jocs d'internet i de les consoles, a la majoria de canals de TV, la presència del català és entre mínima i inexistent...
El dia que parlar en català sigui tan semblant a parlar l'estàndard castellà, el català tindrà els dies comptats, perquè s'haurà renunciat a l'essència i al geni de la llengua. Perviurà una llengua insípida, sense tremp, aliena a la descripció i definició del país que la parla. Tenim un Institut d'Estudis Catalans (la Reial acadèmia del català) tímid i poc operatiu, accessible només als iniciats. Tenim uns models lingüístics (a la TV, a les aules, a la ràdio) cada vegada més pobres i funcionals. Tenim als instituts una assignaturització del català. Tenim una manca d'autoestima de la llengua, per desconeixença del valor i de la història, per desinterès i desídia.
Toca ara escriure aquí un text de Ruyra, un fragment d'una narració esplèndida, titulada La basarda, dins el llibre Pinya de Rosa (1920), en què l'autor, a banda d'una prodigiosa tècnica narrativa, mostra un domini precís i ric del llenguatge. Posi's a prova. Posi algú més a prova. Comprovi el deteriorament, l'empobriment, de la llengua d'avui: "El molí de l'Om no treballa de molts anys. És un casalot deshabitat, o, més ben dit, una ruïna inhabitable, perquè

bona part de ses parets han caigut, i ses teulades i sostres no s'aguanten sinó a trossos. En el seu interior hi creix arbrissa boscana, i la llambrusca treu sa pampolada per les finestres. La resclosa, somoguda i ratada, deixa escapar amb desdeny les aigües rondinadores. La grossa turbina es podreix immòbil sobre el rec eixut, on les aranyes l'enteranyinen i les bardisses dels marges la curullen de vilordes i fullaraca. I quan un hom pensa que en altres temps aquesta roda donava moviment a una complicada maquinària, i s'imagina el roncar de les moles, corretges i engranatges, el tràfec de moliners, les corrues de carros que devien agombolar-se en els patis, el dringar dels esquellerincs, els espetecs de les xurriacades i els crits dels carreters, animant tota la vall, no pot menys de doldre's de l'enderroc i de la quietud d'ara. Ara l'encontrada és deserta i boscosa. Els camins s'han enherbat i les roderes s'hi són esborrades. No hi transita ningú sinó de molt de lluny en lluny. El sol hi guaita dies i dies i mesos sense descobrir-hi figura humana, i el vespre s'hi deixa caure enmig d'una quietud mortal".
Permetin-me encara, per acabar, que els proposi un joc. Els apunto una sèrie de frases fetes en castellà perquè provin de trobar-hi l'equivalent en català: "dejar en cueros"; "tocar madera"; "criar malvas"; "dormir a pierna suelta"; "ir de punta en blanco"; "pedir peras al olmo"; "arrimar el ascua a su sardina"; "estar como una regadera"; "vivir en las nubes"; "ser uña y carne"; "tener los ojos como platos"; "estar en la higuera"; "coger una mona"; "fruncir el ceño"; "arrimar el hombro"; "meter la pata"; "meterse en un berenjenal"; "poner manos a la obra"; "ser coser y cantar"; "ser mano de santo".
Com que n'hi ha 20, vostè mateix o mateixa, es pot posar nota.
Aquesta és la solució a les frases fetes (n'hi pot haver d'altres): "Deixar pelat"; "tocar ferro"; "anar-se'n a l'altre barri"; "dormir com un tronc"; "anar de vint-i-un botons"; "demanar la lluna en un cove"; "escombrar cap a casa"; "estar com un llum"; "no tocar de peus a terra"; "ser cul i merda"; "tenir un ulls com unes taronges"; "venir de l'hort"; "agafar el gat"; "arrufar el nas"; "doblegar l'esquena"; "Ficar els peus a la galleda"; "ficar-se en un merder"; "posar fil a l'agulla"; "ser bufar i fer ampolles"; "ser com posar oli en un llum".
Després d'això, espero que entenguin la necessitat de posar al mig de tot la llengua. És absolutament irrenunciable.

Font del document: http://www.diaridegirona.cat/opinio/2013/12/27/compte-catala/649458.html?utm_source=rss